

Stáří jako speciálně pedagogická disciplína

- stárnutí vs. stáří
- pohledy na stáří
- klasifikace stáří
 - biologické
 - sociální
 - kalendářní - chronologické
- aspekty stárnutí
 - demografické
 - biologické
 - psychické
 - sociální
- psychické změny ve stáří
 - určující faktory životní dráhy
 - poruchy paměti
 - snížení vstřípivosti a výbavnosti (kogn. trénink)
 - diskriminační učení
 - stereotypie úsudku
 - chování konzervativního typu
 - stoupá závislost → tendence nebýt druhému na obtíž, akcent na absolutní soběstačnost
 - bilancování
 - obrat od materiálních hodnot k introverzi, introspekci
 - smutek násoben osamělostí
- rizika seniorského věku
 - chudoba
 - nezaměstnatelnost
 - zdravotní postižení, disabilita, nemocnost (deteriorační spirála geriatrické křehkosti)
 - neznalosti a nezvládání nových technologií
 - sociální a prostorová izolovanost
 - společenské předsudky, ageismus

- retrospekce, nezáměr o budoucnost, neochota chápat a sdílet problémy současnosti
- maladaptace na stáří a změnu sociálních rolí
- manipulování, ztráta rozhodovacích možností
- zanedbávání a týrání tělesné / citové, psychické
- sexuální zneužívání
- finanční a majetkové zneužívání
- umírání a smrt jako tabu
- formy péče o seniory
 - rodinná
 - zdravotní
 - sociální
 - terénní
 - ambulantní
 - pobytové
- problémy v rodinné péči
 - vzdálenost rodu
 - zaměstnanost střední generace
 - povinnost vůči vlastní rodině
 - nevyhovující bydlení
 - vyčerpání a únava rodinných příslušníků
- Služby sociální péče pro seniory
 - domovy pro seniory
 - domovy se zvláštním režimem
 - pečovatelská služba
 - odlehčovací služby
 - denní stacionáře
 - sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních ústavní péče
 - tísňová péče
- problematické chování ve stáří
 - slovně neagresivní
 - fyzicky neagresivní
 - fyzicky agresivní
 - slovně agresivní

- problematické chování ve stáří
- komunikace se seniory
 - bariéry na straně seniora (klienta)
 - bariéry na straně profesionála
 - bariéry v prostředí
- časté obtíže v komunikaci
 - smyslové vady
 - NKS (afázie, anomie, ztráta schopnosti porozumět slovům, perseverace, fabulace, mutismus)
 - kognitivní poruchy (nezapamatování si informací, stálé dotazy, demence)
 - odmítání kontaktu a komunikace
 - hovor stále na totéž téma
 - zlostné a vulgární výrazy
 - klient X rodina X personál
- zásady komunikace

SYNDROM DEMENCE

- Charakteristika syndromu demence
 - syndrom způsobený organickým postižením mozku
 - vznik kdykoliv po vytvoření základu poznávacích funkcí (po 2. – 4. roce života) X MR
 - značný ve věkové kategorii stárnoucích
- Symptomatologie demence
 - kognitivní poruchy
 - behaviorální poruchy
 - funkční poruchy
- Klasifikace demencí - Švédské schéma
 - atroficko-degenerativní (primárně deg.)
 - ischemicko-vaskulární
 - symptomatická
- Komunikace, péče, aktivizace, přístupy
- Problémové chování, orientace v realitě
 - vhodná skladba aktivit během dne
 - adaptace prostředí (barevné rozlišení pokojů, strukturované prostředí, architektonické uspořádání, zařízení jako doma)
 - adaptace denního režimu, opakující se aktivity
 - kontinuální orientace realitou – nic není považováno za známé a samozřejmé
 - aplikace světla – spánkový režim
 - vhodně volená hudba, muzikoterapie
 - aromaterapie (efekt zklidnění – levandule, hřebíček, mandarinka, skořice...)
- Komunikace s osobou s demencí
 - mění se schopnost aktivně používat jazyk
 - schopnost porozumění
 - vytrácí se schopnost neverbální komunikace – expresivní i receptivní
 - ⇒ problém vyjadřovat vlastní potřeby!
- Zásady komunikace
- Vybrané metody práce s os. s demencí
 - kognitivní aktivizace (trénink, rehabilitace)
 - reminiscenční terapie

- kinezioterapie
- muzikoterapie
- taneční terapie
- zooterapie
- biblioterapie
- filmoterapie
- orientace v realitě
- kreativní techniky
- terapeutické vaření / pečení
- bazální stimulace
- snoezellen
- aromaterapie
- validace
- preterapie
- videotrénink interakcí
- Východiska přístupů, zásady
 - znalost biografie (spolupráce s rodinou) – „lifestyle approach“ – respektování zvyklostí
 - zachování důstojnosti starého člověka
 - pozitivní očekávání -> motivace
 - podpora kladného sebehodnocení, důvěry ve vlastní schopnosti, evalvace
 - podpora samostatnosti
 - uzpůsobené prostředí
 - pravidelnost, řád (pocit bezpečí), přiměřenost
- Validace
 - Naomi Feil
 - humanistická psychologie
 - tolerance, vcítění, empatické naslouchání
 - poruchy kognitivních funkcí, demence
 - potřeba vyrovnat se se svým životem, uzavřít minulost, bilancovat – zvláštnosti chování
 - vše, co člověk říká a dělá, je pro něj skutečné, hodnotné, validní

- úkolem terapeuta je vzít tyto projevy vážně, hledat příčiny a zdroje v minulosti člověka
- emočně podbarvené vzpomínky z dětství mohou nahrazovat to, co je poškozeno nemocí
- přijetím dáváme chování smysl, cenu
- validovat:
 - ⇒ dávat hodnotu každému projevu člověka
 - ⇒ respektovat člověka v jeho společenských rolích
 - ⇒ komunikovat o jeho tématu, nevnučovat jiná témata
 - ⇒ orientovat se spolu s klientem v jeho světě, přijmout jeho čas, zážitky, emoce, prostředí – orientace v realitě není nutná
 - ⇒ potvrzovat, brát na vědomí city druhých jako pravé a pravdivé, nekorigovat, nekritizovat
- kontakt
- navození pocitu důvěry a blízkosti
- věnování pozornosti, intenzivní kontakt
- neohrožující otázky (kdo, co, kde)
- tichý, hlubší hlas, parafrázování, opakování vlastními slovy
- doteky, zrcadlení
- reminiscence
- popisování pocitů s využitím smyslových vjemů
- Práce se vzpomínkami
 - schopnost vybavovat si vzpomínky = základní vlastnost lidské psychiky
 - staré paměťové stopy do vědomí člověka -> znovuprožití událostí života, začlenění do sebe sama
 - kreativní využití vzpomínek
 - ⇒ reminiscenční divadlo – „hry pro dospělé“
 - ⇒ knihy života, mapy života
 - ⇒ vzpomínkové krabice